

δυνο να ζωγρηθώσιν από τους εκθρούς, αι μεν προτίμησαν τον έντιμον θάνατον από την άτιμην δουλείαν, έπεσαν από τους κρημνούς, άλλαι δε κυλίουσαι πέτρας εφόνευσαν εκ των εκθρών και ούτω διέφυγον επαξίως της Ελληνικής γενναιοφροσύνης την αιχμαλωσίαν των και εξέπληξαν τους θεωρούντες την απόφασίν των, Έλληνας και εκθρούς»...

Το τραγικό αυτό γεγονός της θυσίας των γυναικών, το αναφέρει και ο ιστορικός Νικ. Σπυλιάδης, σύγχρονος του μεγάλου Αγώνα, ο οποίος υπήρξε και Γραμματέας των Γενικών Συνελεύσεων. Γράφει ο Σπυλιάδης:

«...Ο Ιμπραήμ, μεσούντος του Μαΐου εξεκίνησεν δια Μεσσηνίαν. Εις τα στενά του Λεονταρίου εύρεν αντίστασιν και εβιάσθη να οπισθοδρομήσει. Την 18 ην και 19 ην Μαΐου, παραλαβών και άλλους στρατιώτες απήλθεν εις την πεδιάδα της Καρύταινας και εδοκίμασε να περάσει από τα στενά της Πολιανής. Εις το Δυρράχι ευρέθη τυχαίως ο Νικηταράς και τον αντέκρουσε... Μετά ταύτα, (οι εκθροί) εκινήθησαν εις την Μεγάλην Αναστάσοβαν, όπου αιχμαλώτισαν πινάς αδυνάτους... Πολλάι γυναίκες εκινδύνευσον να ζωγρηθώσιν εις την λεγόμενην ΧΟΡΗΓΟΣΚΑΛΑ. Τινές εξ αυτών κατεκρημνίσθησαν εις τα βάραθρα και απώλοντο. Άλλαι δε ήρχισαν να κυλίωσιν λίθους μεγάλους εναντίον των εκθρών, εφόνευσαν και επλήγωσαν πινάς και εσώθησαν»...

ΩΔΗ ΣΤΙΣ ΑΝΤΡΕΙΩΜΕΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΧΟΡΗΓΟΣΚΑΛΑΣ

Θηρία γίναν οι εκθροί, χτυπάνε με μανία, κακό μεγάλ' ακούστηκε στην έρμη Μεσσηνία
Στης Νέδουσας τ' απάτητα κι απόκρημνα λημέρια
παιδιά, γυναίκες κυνηγούν του Ιμπραήμ τ' ασκέρια.
Μα 'κείνες δεν αργοπορούν, πίσω τους δεν κοιτάνε,
φτάνουν στη Χορηγόσκαλα και στην κορφή πατάνε.
Ψηλά στα βράχια ακροβατούν τα πόδια τους ματώνουν,
μα καθ' ελπίδα χάνεται όταν εκθροί ζυγώνουν.
Σφιχταγκαλιάζονται με μιας τραγουδι αρχινάνε,
ο ένδοξος ο θάνατος καλύτερος θε 'νάσαι.

Ατίμωση δεν ήθελαν σκλαβιά και ομηρία
κι από τα βράχια πέταξαν προς την Ελευθερία.

Σαν έφτασε το δειλινό κι ο ήλιος προχωρούσε,
πικρός αχός 'πο σήμαντρο στη Νέδουσα' αντηκούσε.
Βουνά και δάση, ρεματιές, μαζί κι αυτά πενθούνε
κι όλα τ' αγρίμια σώπασαν, στέκονται κι αγριούνε.
Οι φυλλωσιές και τα κλαδιά μαράθησαν τριγύρω,
μόνο λουλούδια του Μαγιάου αχνοσκορπούσαν μύρο.
Κι απτός ασημοφτέρουγος στα σύγνεφα πετούσε,
αργά φτεροζυγιάζονταν κι από ψηλά θρηνούσε.

Το θρήνο αρχίζουσε κι οι γριές, σκιές χαροκαμένες,
στα βράχια παν' οι γέροντες να βρουν τις γκρεμισμένες.

Και τα μωρά που τα 'κρυσαν εκθροί να μη τ' αδράξουν,
τις μάνες τους γυρεύανε το γάλα να βυζάζουν.
Καθώς αποκοιμήθηκαν σε λημεριών σκοτάδια
σε όνειρο τις είδανε να τα γεμίζουν χάρια.
Μα 'κείνες κείτονταν στη γη, στα ματωμένα χόρτα
και οι ψυχές τους διάβαιναν του Παραδείσου πόρτα.
Κι όταν η νύχτα σάβανο σκέπασε τα κορμιά τους,
απλώθηκε μια παγωνιά ταφή στην ερημιά τους.

Και δάκρυσε η Παναγιά αντίκρυ στο Μαρδάκι
για τις γυναίκες που 'πεσαν στις δόξας τ' αλωνάκι.

Φεγγάρι βγήκ' απ' το βουνό κλωμό και λυπημένο,
στέκετ' ακίνητο ψηλά, βουβό μαρμαρωμένο.
Μοιάζει σα να μοιρολογεί απ' τ' ουρανού την άκρια,
κι από της Πούλιας τη μεριά αργοκυλούσαν δάκρυα.
Κοιτάζει κάτω στα γκρεμνά και στεναγμό αφήνει,
ο Αποσπερίτης σταματά κι από τον πόνο σβήνει.

Κι ακούστηκαν λυπητερά να κελαηδούν τ' ανδρόνια
μονότονα συνόδευσαν στα βράχια τα τριζόνια.

Η ποταμιά σταμάτησε και οι πηγές καθήκαν
πικρό τ' αγέρι, σώπασε, κι οι στράτες βουβαθήκαν.

Μέσα στο λόγγο καρτερούν παιδιά χαροκαμένα
την Παναγιά παρακαλούν μη μείνουν πονεμένα.
Που τ' άφησε πεντάρφανα του χάρου η καταιγίδα,
χωρίς 'να χάδι στοργικό, της μάνας τη φροντίδα.
Το δρόμο τους να οδηγεί με τα δικά της χέρια
να φωτιστεί η στράτα τους με ήλιο και μ' αστέρια.
Κι όταν ο Μάης θα 'ρχεται η' ανθίζουν τα λουλούδια,
ν' ακούγονται στη Νέδουσα της λεβεντιάς τραγούδια.

Αναθαρρεύουν τα παιδιά τον ήλιο καρτεράνε
για να ζεστάνει την καρδιά κι ελπίδα αποζητάνε.

Πάνω στη Χορηγόσκαλα οι κλέφτες μαζωχτήκαν,
να δώσουν όρκο και τιμή σ' εκείνες που καθήκαν.
Κρατούν της λύπης γνώρισμα, ολόμαυρα μαντήλια
κι έχουν στα χέρια τ' άρματα, σπαθιά και καριοφιλία.
Και σαν εκάραξ' η αυγή κι ήρθε βαριά η μέρα,
τρεις μπαταριές λεβέντικες ρίζανε στον αγέρα.
Κι οι μπαταριές ταξίδεψαν στα κορφοβούνια αντάμα,
σαν Επιτάφιου πομπή και σαν παιδιών το κλάμα.

Η επέλαση του Ιμπραήμ στη Μεσσηνία, εκτός από τις μεγάλες καταστροφές που προξένησε, είχε και πολλά θύματα. Εκατοντάδες ήταν οι αγωνιστές που έπεσαν στα πεδία των μαχών, εκατοντάδες ήταν και τα γυναικόπαιδα που αιχμαλωτίστηκαν και οδηγήθηκαν στα λιμάνια της Κορώνης και Μεθώνης για να φορτωθούν στα καράβια του εκθρού και να μεταφερθούν στα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής.

Και μέσα σ' εκείνο το χαμό, ποιος να συλλογιστεί και ποιος να λογαριάσει την ηρωική θυσία των είκοσι γυναικών και των παιδιών τους που έπεσαν από τα βράχια της Χορηγόσκαλας;

Ίσως αυτή να ήταν και η αιτία που έμειναν απολυσμονημένες. Ακόμα και η Παράδοση που έμεινε στην περιοχή, είναι τόσο μακρινή και τόσο κλωμή, που χρόνο με το χρόνο ξεθωριάζει. Πέρασαν από τότε 189 χρόνια και δεν έγινε μέχρι σήμερα ούτε ένα μνημόσυνο. Δεν στήθηκε ούτε ένα μνημείο τιμής και δόξας, για να στέκει μάρτυρας του ιστορικού και δραματικού αυτού γεγονότος, αλλά και για να λαμπαδιάζει στα νιάτα τη φλόγα και την αγάπη για την Πατρίδα και τη Λευτεριά....

Πέρασαν μπόρες κι έφυγαν, διαβήκαν οι χειμώνες
κι από εκείνο το χαμό κοντεύουν δυο αιώνες.
Κανείς δεν σας θυμήθηκε «γυναίκες αντρείωμένες»
εσείς και η θυσία σας μείνατε ξεχασμένες.
Δεν στέριωσαν ούτε Σταυρό ψηλά στα καταράχια,
μήτε 'να λαδοκάντηλο για τις ψυχές, στα βράχια.
Μονάχα η Παράδοση δυο λόγια έχ' αφήσει,
που ξεθωριάζει ο καιρός κι η λήθη πα' να σβήσει.

Κι εσύ ξένη που 'φερεις τα βήματά σου στον ανηφορικό δρόμο με τους θεόκρημνους βράχους και τις αειτοράχες, εκεί που «άνθιζαν» τότε τα Πισινά χωριά, σταμάτησε λίγο και στοχάσου... Άφησε τη σκέψη σου να ταξιδέψει στο Μαρδάκι, που ήταν το μικρό μοναστήρι της Παναγιάς και αντίκρυ στα απόκρημνα βράχια με τις σπηλιές, ίσαμε κει που φτάνει το βλέμμα σου... Εκεί είχαν τα κρησφύγετα οι Καπεταναίοι με τα μπουλούκια τους... Κι όταν από τις κορφές του Ταΰγειου ροδοχάραξε η μέρα του Μεγάλου Αγώνα, ξεγύμνωσαν οι αντρείωμένοι τα σπαθιά, δρασκελίσαν τις κακοτράχαλες ράχες και πρωτοστάτησαν στη Λευτεριά της Καλαμάτας, στη μικρή αυτή πολιτεία του νότου, όπου λαμπάδιασε η πρώτη σπύθα της Επανάστασης του '21. Στην αντικρινή κορφή στέκει στα μεσούρανα η Χορηγόσκαλα. Από εκεί οι άγνωστες εκείνες Ελ-

ληνίδες, οι ηρωικές «αντρείωμένες γυναίκες» του χρέους, έφεραν τη δική τους Άνοιξη στον Αγώνα για τη Λευτεριά. Στοχάσου τη θυσία τους, κόψε λίγα αγριολούλουδα και ευλαβικά σκόρπισέ τα τριγύρω. Ο τόπος είναι ιερός, με αίμα και με δάκρυα ποτισμένος!

Και μέσ' απ' τον Παράδεισο γυναίκες τιμημένες
αν μας θωρείτ' από ψηλά, μην είστε λυπημένες.
Τιμή σε σας που πέσατε για την Ελευθερία
στον τόπο της θυσίας σας γράψατε ιστορία,
που θα 'ναι δίδαγμα τρανό για Έθνη που δειλιάζουν,
για κείνους η' αγωνίζονται και χάρο δε λογιάζουν.
Τη μνήμη σας θα κλείσουμε βαθιά στα φυλλοκάρδια
και το καντήλ' ακοίμητο θα λάμπει στα σκοτάδια.

Θα μείνετε αθάνατες μες στις καρδιάς τα βάθη
κι η δόξα σας θ' ακούγεται στις γης όλα τα πλάτη.

Και συ διαβάτη που 'φερεις εδώ τα βήματά σου
στα βράχια αυτά της Νέδουσας, ευλαβικά στοχάσου.
Ο τόπος είναι ιερός το χώμα τιμημένο,
με γαίμα και με δάκρυα είν' όλο ποτισμένο.
Θυμήσου αυτές που καθήκαν, τους ένδοξους αγώνες,
απ' τη δική τους Άνοιξη θ' ανθίζουν οι λειμώνες.
Ήταν γυναίκες τραγικές σε χρόνους πονεμένους,
μα είχαν δυνάμωμα ψυχής κι ιδανικά του Γένους!...

ΚΑΛΥΒΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1944. Υπηρέτησε στην Πολεμική Αεροπορία 28 περίπου χρόνια ως Τεχνικός.

Παράλληλα, ασχολήθηκε και με τη ζωγραφική. Άρχισε να εκθέτει έργα του σε ομαδικές ή ατομικές εκθέσεις από το έτος 1967. Σήμερα η συμμετοχή του σε εκθέσεις έχει πολιτιστικό χαρακτήρα και όχι κερδοσκοπικό.

Υπήρξε καλλιτεχνικός συνεργάτης του λογοτεχνικού και ιστορικού περιοδικού ΕΚΦΡΑΣΗ Καλαμάτας από την αρχή της έκδοσής του, το έτος 1992. Από το έτος 2002 έως το 2013 ήταν και Εκδότης του παραπάνω περιοδικού.

Από παλιά ασχολείται με τη λογοτεχνία και την ποίηση. Το 2008 εξέδωσε μια συλλογή διηγημάτων με τίτλο «Η μικρή πολιτεία του Νότου» και το 2011 την ποιητική συλλογή «Αναζητήσεις». Έχει γράψει το θεατρικό έργο «Η Μεγάλη Ανάσταση» που αναφέρεται στα ιστορικά γεγονότα της Απελευθέρωσης της Καλαμάτας και έχει δύο ποιητικές συλλογές υπό έκδοση, με τίτλους: «Ζωγραφίζοντας ποίηση» και «Μεσσηνίας Ωδή».

Είναι μέλος της Ένωσης Μεσσηνίων Συγγραφέων και Τακτικό της Αεροπορικής Ακαδημίας Ελλάδος.

